

UDC 930.85 (4—12)

YU ISSN 0350—7653

ACADEMIE SERBE DES SCIENCES ET DES ARTS

COMITE INTERACADEMIQUE DE BALKANOLOGIE
DU CONSEIL DES ACADEMIES DES SCIENCES ET DES ARTS
DE LA R.S.F.Y.

INSTITUT DES ETUDES BALKANIQUES

BALCANICA

ANNUAIRE DE L'INSTITUT DES ETUDES BALKANIQUES

XXII

Rédacteur

NIKOLA TASIC

Membre correspondant de l'Académie Serbe des Sciences et des Arts
Directeur de l'Institut des Etudes balkaniques

Secrétaire

ALEKSANDAR PALAVESTRA

Chercheur-assistant de l'Institut
des Etudes balkaniques

Membres de la Rédaction

De Yougoslavie: MILUTIN GARASANIN, ALOJZ BENAC,
RADOVAN SAMARDZIC, MILKA IVIC, CEDOMIR POPOV,
DRAGOSLAV ANTONIJEVIC, VESELIN ĐURETIC,
MIODRAG STOJANOVIC

De l'étranger: ANTHONY EMIL TACHIAOS (Thessalonique),
DIMITRIJE ĐORĐEVIC (Santa Barbara — Californie),
ALEKSANDAR FOL (Sofia), NIKOLAJ TOLSTOJ (Moscou)

BELGRADE

1991

ције оригиналних гравира и потпун каталог хиландарског графичког корпуса.

Динко Давидов нас уводи у тај ненадано оживели црни и бели свет атоских предела и све-

тачких ликова, приближавајући нам га с љубављу истраживача и утемељеним познавањем научника.

Марина Адамовић

О ОБИЧАЈИМА ЈУЖНИХ СЛОВЕНА У МАБАРСКОЈ

Mária Kiss, *DELZSLAV SZOKASOK A DUNA MENTEN*, Akadémiai Kiadó, Budapest 1988, 265.

Књига Др Марије Киш, научног саветника Етнографске истраживачке групе Мабарске академије наука, објављене у едицији *Етнолошке студије* (Néprajzi tanulmányok), открива и овога пута доброг познаваоца и истраживача обичаја Јужних Словена у Мабарској: у овој књизи она говори о обичајима и њиховим следственим променама које управљавају Јужни Словени, настањени пре три века у Мабарској, већим делом дуж Дунава.

Ауторка је овога пута, како то у уводном делу књиге казује, поставила себи задатак да сумира резултате не само својих истраживања, него и свих оних, који се овом проблематиком баве, а своје су резултате објавили у Мабарској, Југославији и још неким другим земљама, да упореди досадашње са најновијим и да их прикаже аутентично, колико су јој дозвољавала средства која су јој била на располагању.

Читаоца књиге Марија Киш упознаје најпре са историјом Јужних Словена у Мабарској (Срба, Хрвата, Словенаца и мањих етничких група, као Босанаца и других) који су се досељавали у ове крајеве са разних подручја Балканског Полуострва, највише по завршетку турских освајања и потврђује да је враћање Бундима од Турака (1686) и ослобођење од турске власти означило ново поглавље у историји Јужних Словена, али највише Срба, у Мабарској, а тиме и пројават народног стваралаштва.

Ауторка примећује, да су поред регистровања обичаја истраживачи поклонили велику пажњу и сакупљању народних песама: Јожеф Секач је користио у својој збирци (1836) највише песме из Вукових збирки, Фран Курелац је 1846. сакупио народне умотворине међу Хрватима у жупанији Шопрон, Мошон и Железној, у збирки Фрање Кухача заступљена је знатна грађа забележена у Мабарској. Спомине и друге сакупљаче народних умотворина Јужних Словена у подунавском делу Мабарске, а посећује пажњу карактеристичним обичајима које су они тамо забележили.

У књизи Марије Киш детаљно су обрађени *Божјини обичаји*: Бањац, полагајник, припремање разних врста колача, колелари. Поглавље посвећено пролећним празницима говори о *Ускршњим обичајима*. Објашњава се Лазарица, Врбица, Велики петак, пост, бојење јаја, припремање разних јела; ту су обичаји Бурбевдана, као и обичаји летњих празника (Краљице), Ивандански обичаји.

Од празника заједнице и породице М. Киш издавају славу (Крсно име), црквену славу (Простење) и описује игре у тим приликама. Износи погребне ритуале и обичаје везане за њих (Задушнице, Ружичао), а од обичаја везаних за газдинство освешћење марве и прело. Посебно поглавље посвећује обликовању и трансформацији обичаја и упоређује са балканским појавама.

Истакла бих богату литературу коју ауторка наводи на крају књиге, затим нотне белешке песама (Марија Киш, Лајош Киш, Тихомир Вујичић), илустрације (фотографије М. Киш, Имре Хе-Бија и других).

На крају да истакнемо: ова књига не да је само пажње достојна, него сматрам да би било

корисно да се преведе на наш језик, како би наши етнологзи могли да користе ову драгоцену грађу у својим компаративним истраживањима и студијама, те да имају могућности да прикажу, и са овога аспекта, за етнолошку науку значајне резултате.

Магдалена Веселиновић Шулиц

Dragoslav Antonijević, *THE RITUAL TRANCE*

Serbian Academy of Sciences and Arts, Institute for Balkan Studies,
Special Editions No. 42, Belgrade 1990, 280 pp.

The author of this book, D. Antonijević, a renowned Yugoslav ethnologist and folklorist who has dedicated his scientific career to Balkan studies, is well-known for his keen interest in a wide variety of subjects, ranging from theoretical and methodological problems, the study of migrations, life styles and customs of Balkan shepherds, folk poetry, ethnomusicology and choreology, to the genesis of theatrical forms, magic, religion, and rituals. In his latest work, *The Ritual Trance*, its very subject matter being extremely complex, and encompassing most of the author's favorite topics in a single entity, enabled him to apply all his previously acquired knowledge and to approach the selected phenomenon integrally, which is, by all means, the only scientifically justifiable way. This alone, that is the attained transdisciplinary ideal of modern research, gives a special quality to the book and makes it quite unique among many others dealing with the problem of Balkan religion and rituals.

As always, the author, devoid of all unnecessary concern for the artificial, secondary political or any other kind of divisions in the Balkans, but highly aware of its diverse and specific ethnic, historical and sociocultural contexts, has decided to look for common cultural traits among its various

peoples, rather than for ethnic or local peculiarities. This time he focused his attention upon the phenomenon of trance experienced by individuals in ritual situations believed to have been possessed by supernatural, otherworldly, divine beings. D. Antonijević found these experiences at the very core of three different Balkan rituals: Anastenaria (Greece, Bulgaria), Russalia (Eastern Serbia) and Calusarii (Rumania, Bulgaria). It is important to mention that this is the first attempt ever made in Balkan studies to approach ritual trance experiences from a comparative perspective.

In the first, introductory chapter, *On Trance*, the author offers his own theoretical analysis of the phenomenon. In his endeavor to do so, he approaches the problem from various standpoints — ethnological, anthropological, psychoanalytical, theatological... He defines trance as a particular state of mind experienced by otherwise mentally normal and healthy individuals while being "possessed" in strictly delineated and structured sacral, ritual settings. Moreover, the author considers ritual participants in trance as privileged members of the society for, while in that state, they possess special gifts, such as prophecy, clairvoyance, mediation of messages with the other world. Their ability to